

Sygn. akt II AKa 154/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 sierpnia 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi, II Wydział Karny, w składzie:

Przewodniczący:	SSA Maria Wiatr
Sędziowie:	SA Jacek Błaszczyk (spr.) SO del. Ryszard Lebioda
Protokolant:	sekr. sądowy Jadwiga Popiołek

przy udziale J. S., Prokuratora Prokuratury Apelacyjnej w Łodzi

po rozpoznaniu w dniu 28 sierpnia 2014 r.

sprawy

wnioskodawcy **R. K.**

o odszkodowanie i zadośćuczynienie z tytułu niewątpliwie niesłusznego tymczasowego aresztowania

na skutek apelacji wniesionej przez pełnomocnika

od wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi

z dnia 4 marca 2014 r., sygn. akt XVIII Ko 28/13

utrzymuje w mocy zaskarżony wyrok

Sygn. akt II AKa 154/14

UZASADNIENIE

W dniu 24 czerwca 2013 roku pełnomocnik wnioskodawcy **R. K.** złożył wniosek o zasądzenie na jego rzecz kwoty 200.000 złotych zadośćuczynienia oraz kwoty 80.000 złotych tytułem odszkodowania za niewątpliwie niesłuszne tymczasowe aresztowanie w okresie 14 miesięcy i 14 dni stosowane w postępowaniu karnym w sprawie sygn. akt (...)Sądu Rejonowego (...).

Wyrokiem z dnia 4 marca 2014 r. Sąd Okręgowy w Łodzi, w sprawie sygn. akt XVIII K 28/13, a podstawie art. 552 § 4 k.p.k. zasądził od Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Łodzi – na rzecz R. K. kwotę 18.000 złotych tytułem zadośćuczynienia oraz kwotę 660 złotych tytułem odszkodowania za stosowanie niewątpliwie niesłusznego tymczasowego aresztowania we wskazanej powyżej sprawie - wraz z ustawowymi odsetkami od dnia uprawomocnienia się wyroku. W pozostałym zakresie sąd wniosek oddalił.

Apelację od tego wyroku, w zakresie oddalającym wniesione żądanie (pkt 2 orzeczenia) wniosła pełnomocnik wnioskodawcy, która na podstawie art. 427 § 1 i 2 k.p.k. oraz art. 438 pkt. 1, 2 i 3 k.p.k. zarzuciła rozstrzygnięciu:

I. naruszenie przepisów prawa materialnego, a mianowicie:

- art. 552 § 4 k.p.k. w zw. z art. 445 k.c. – poprzez przyznanie R. K. zadośćuczynienia w kwocie rażąco niewspółmiernej do krzywdy doznanej przez niego w związku z niewątpliwie niesłusznym zastosowaniem środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania oraz związanych z pozbawieniem go wolności cierpień fizycznych jak i psychicznych – w sytuacji, gdy prawidłowe przeanalizowanie wszystkich okoliczności wpływających na wysokość tej kwoty winno doprowadzić sąd do zasądzenia kwoty zadośćuczynienia w wysokości znacznie wyższej, tj. tej dochodzonej wnioskiem;

II. obrazę przepisów postępowania, która miała wpływ na treść wyroku, w szczególności:

- art. 322 k.p.c. w zw. z art. 558 k.p.k. i art. 7 k.p.k. w zw. z art. 410 k.p.k. oraz art. 424 § 1 pkt 1 k.p.k. – poprzez dowolne przyjęcie, że wnioskodawca nie poniósł szkody majątkowej w związku z jego niesłusznym tymczasowym aresztowaniem ponad kwotę 660 złotych i nie udowodnił wysokości odszkodowania, o którego przyznanie wnosił, co stanowiło w ocenie sądu podstawę do oddalenia w pozostałym zakresie żądania o odszkodowanie, a nadto, jeżeli sąd uznał, że kwota ta nie została ściśle udowodniona, miał możliwość zasądzenia odpowiedniej kwoty tytułem odszkodowania według swojej oceny popartej rozważeniem wszystkich istotnych okoliczności sprawy, od której to możliwości organ procesowy, w sposób nieuzasadniony, odstąpił;

III. błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę zaskarżonego orzeczenia a polegający na przyjęciu, iż okres tymczasowego aresztowania podlegający rozważeniu przez sąd w przedmiocie zasądzenia R. K. odszkodowania zadośćuczynienia za niewątpliwie niesłuszne tymczasowe aresztowanie wynosi od dnia 4 października 2004 r. do dnia 9 lutego 2005 r. w sytuacji gdy faktyczny okres stosowania środka izolacyjnego trwał do dnia 19 grudnia 2005 r.

Skarżąca w petitum środka odwoławczego wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez zasądzenie na rzecz R. K. odszkodowania i zadośćuczynienia w wysokości wskazanej we wniosku - ewentualnie, uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi I instancji.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja nie jest zasadna.

Wbrew twierdzeniom pełnomocnika wnioskodawcy Sąd Okręgowy nie dopuścił się obrazy przepisów prawa procesowego jak i materialnego wskazanych w środku odwoławczym. Po prawidłowo przeprowadzonym postępowaniu dowodowym organ procesowy wyprowadził zasadne wnioski, a zasądzone kwoty odszkodowania oraz zadośćuczynienia nie są zaniżone, lecz przekonująco uargumentowane. W tym zasadniczym aspekcie wyrokowania organ procesowy w pisemnych motywach zakwestionowanego orzeczenia w sposób rzetelny, czytelny i przekonujący przedstawił wyliczenie tych wartości i zasądzone kwoty nie są dowolne, lecz mają pełne oparcie w treści przeprowadzonych dowodów do których odwołał się sąd a quo.

Ustalając kwoty odszkodowania jak i zadośćuczynienia nie pominięto relewantnych okoliczności, lecz miarkowano przyjęte kwoty z uwzględnieniem jurydycznej istoty powołanych instytucji prawa cywilnego, co wprost wynika z treści uzasadnienia. Jednoznacznie i zasadnie wskazano, że przedmiotem rozważań w zakresie niewątpliwie niesłusznego aresztowania był jedynie okres izolacji wnioskodawcy w czasie - od zatrzymania, tj. od dnia 4 października 2004 r. do dnia 9 lutego 2005 r., gdy to została wprowadzona do wykonania kara pozbawienia wolności orzeczona wobec R. K. w sprawie sygn. akt (...) Sądu Rejonowego (...). Brak jest prawnych podstaw, aby skutecznie rozszerzać okres tymczasowego aresztowania ponad wskazane granice.

Sąd poddał dokładnej analizie podstawy decydujące o przyznaniu odszkodowania i wykazał, że kwota 660 złotych ma oparcie w materiale dowodowym. Odwołano się przy tym do istoty adekwatnego związku przyczynowego w aspekcie stosowania powołanych przepisów prawa cywilnego. Sąd odniósł się do sytuacji zawodowej w jakiej znajdował się wnioskodawca przed zatrzymaniem, w tym skutków dokonanych czynności prawnych, w tym kaucji wynikających z zawartych umów dzierżawy oraz najmu. Poddano analizie prowadzoną działalność gospodarczą przez R. K., fakt nabycia samochodu, przechowywanie towaru na działce, obciążenia alimentacyjne oraz względem ZUS - u i słusznie przyjęto, że brak było podstaw do podwyższenia wskazanej kwoty w ramach odszkodowania (uzasadnienie SO – s. 11-13). Odwoływanie się przez skarżącą do „rozwojowego” charakteru działalności, jaką prowadził przed tymczasowym aresztowaniem wnioskodawca, czy treści art. 322 k.p.c. (apelacja – s. 7 – 8) także nie przekonuje, albowiem sąd I instancji wyraźnie wskazał co zostało udowodnione w ramach postępowania sądowego przeprowadzonego w oparciu o przepisy Rozdziału 58 Kodeksu postępowania karnego. Zaznaczono, że ocenie podlegały te okoliczności, na które miał bezpośredni wpływ (podkreślenie – SA) fakt zakreślonej czasowo izolacji wnioskodawcy. Z kolei w zakresie rzekomej obrazy przepisu art. 322 k.p.c. wskazać należy, że zasadą jest, iż w procesie o odszkodowanie i zadośćuczynienie za niewątpliwie niesłuszne tymczasowe aresztowanie to na wnioskodawcy spoczywa ciężar wykazania zaistnienia szkody i krzywdy. Jedynie wówczas, gdy sąd orzekający nie jest w stanie określić dokładnie zakresu szkody, ale bezsporne pozostaje, iż doszło do jej wyrządzenia, zasądzenie stosownej gratyfikacji następuje w oparciu o regulacje zawartą w art. 322 k.p.c. w zw. z art. 558 k.p.k. Dlatego też przepis art. 322 k.p.c. nie ma zastosowania do przypadków, gdy szkoda w ogóle nie wystąpiła, albo w wypadku, gdy wnioskodawca nie jest w stanie wykazać jej zaistnienia, gdyż art. 322 k.p.c. nie tworzy ułatwienia, poprzez stworzenie swoistego domniemania zaistnienia szkody w sytuacji, gdy wykazanie tego jest trudne lub niemożliwe. Z uprawnienia zawartego w art. 322 k.p.c. sąd meriti może skorzystać wówczas, gdy po wyczerpaniu wszystkich dostępnych dowodów okaże się, że ścisłe udowodnienie żądania jest niemożliwe lub nader utrudnione. Jednak stosowanie tej normy nie może być spowodowane bezczynnością strony nieprzejawiającej inicjatywy dowodowej i prowadzić do uchylenia się przez stronę od obowiązku przedstawienia dowodów, który na niej spoczywa. Ciężar udowodnienia faktów mających dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie (art. 227 k.p.c.) spoczywa wszakże na stronie, która z faktów tych wywodzi skutki prawne (art. 6 k.c.). Strona ma zatem obowiązek wyczerpania wszystkich dopuszczalnych środków dowodowych i wykazania istnienia przesłanki zastosowania przepisu art. 322 k.p.c., tj. wykazania, że ścisłe udowodnienie żądania jest niemożliwe lub nader utrudnione. Brak takich działań - i wymaganie od sądu, któremu nie przedstawi się wystarczających przesłanek do tego, by antycypował ocenę dowodów, tj. by przed przeprowadzeniem dowodu stwierdzał, że nie można wykazać stwierdzonego faktu - prowadziłoby do omijania wskazanych wyżej przepisów i wadliwego stosowania przepisu art. 322 k.p.c., gdyż ocena sądu musiałaby być uznana za dowolną (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi, I ACa 1277/13, Lex 1474364).

W tym aspekcie przypomnieć należy, że orzeczenie w przedmiocie zasądzenia odszkodowania w trybie art. 552 i n. k.p.k., i to zarówno w zakresie poniesionej szkody, jak i wysokości kwoty zadośćuczynienia za doznaną krzywdę, opierać się może jedynie na czytelnych kryteriach weryfikowanych przeprowadzonymi dowodami oraz powszechnie przyjętymi zasadami określającymi granice subiektywnego odczucia pokrzywdzenia przez wnioskodawcę (oskarżonego żądającego odszkodowania i zadośćuczynienia). W każdym jednak razie stanowisko zajęte w tym przedmiocie przez sąd orzekający powinno być w sposób wyczerpujący uzasadnione, a tym samym powinno umożliwić kontrolę instancyjną. Tym zaś obowiązkom sąd meriti w całości sprostał i stanowisko apelującej stanowi wyłącznie polemikę z trafnym w treści orzeczeniem Sądu Okręgowego, jak i jego pisemnymi motywami.

Powyższe uwagi odnoszą się także do wielkości zasądzonych w oparciu o treść art. 445 § 1 k.c. zadośćuczynienia. I w tej materii zarzuty zawarte w apelacji nie potwierdziły się. Zasadnie sąd a quo wskazał (uzasadnienie – s. 13), że żądana kwota 200 000 złotych jest zbyt wygórowana, co istotnie ma pełne oparcie w realiach przedmiotowej sprawy. Uwzględniono w szczególności warunki w jakich przebywał osadzony i m. in. ustalono, że wnioskodawca nie był szykanowany w czasie pozbawienia wolności. Przyznał to sam jednoznacznie w toku rozprawy (por. prot. rozpr. z dnia 23 października 2013 r. - k. 57v.). Niewątpliwie zasądzona kwota 18 000 złotych, ze wskazanej podstawy normatywnej, uwzględnia rozmiar doznanych krzywd przez R. K. w czasie wykonywania wskazanego prawnoprocesowego rygoru. Jest to kwota, która przedstawia odczuwalną wartość ekonomiczną i jednocześnie nie jest nadmierną w stosunku do

doznanych krzywd i jest ponadto utrzymana w rozsądnych granicach, w tym dostosowana do majątkowych stosunków panujących obecnie w społeczeństwie. Odwoływanie się przez skarżącą do innych postępowań odszkodowawczych, a dotyczących sędziów, czy policjantów dokonanej oceny nie zmienia, a sąd meriti i tym aspekcie się „wypowiedział” stwierdzając w pełni przekonująco (uzasadnienie – s. 14): „Odnosząc się do przywołanych przez pełnomocnika wnioskodawcy i nagłośnionych przez media przykładów przyznawania wysokich, kilkuset tysięcy złotych zadośćuczynień osobom tymczasowo aresztowanym należy zauważyć, iż każdy przypadek jest analizowany odrębnie i nie istnieje reguła, algorytm pozwalające na standaryzację przyznawanych kwot zadośćuczynień. Warto jedynie zwrócić uwagę, iż jednym z bardzo istotnych czynników wpływających na rozmiar krzywdy, a więc i zadośćuczynienia jest zakres, rodzaj swoistej stygmatyzacji zawodowej i społecznej choćby poprzez medialne nagłaśnianie sprawy, co w przypadku R. K. nie nastąpiło”.

Z tych też względów utrzymano w mocy zaskarżony wyrok.

Zgodnie z treścią art. 554 § 2 k.p.k. postępowanie w przedmiocie odszkodowania i zadośćuczynienia jest wolne od kosztów.